

Ogólne warunki ubezpieczeń lotniczych

ustalone uchwałą nr UZ/432/2007 Zarządu Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej z dnia 26 lipca 2007 r. ze zmianami ustalonymi uchwałą nr UZ/399/2010 z dnia 8 listopada 2010 r. oraz uchwałą nr UZ/114/2012 z dnia 28 marca 2012 r.

Postanowienia wstępne

§ 1

- Ogólne warunki ubezpieczeń lotniczych, zwane dalej o.w.u., mają zastosowanie w umowach ubezpieczenia zawieranych przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna, zwany dalej PZU SA, z osobami fizycznymi, prawnymi oraz jednostkami organizacyjnymi nie będącymi osobami prawnymi, będącymi właścicielami lub użytkownikami cywilnych statków powietrznych, zwanymi dalej Ubezpieczającymi.
- Umowa ubezpieczenia może zostać zawarta na cudzy rachunek (na rachunek Ubezpieczonego). Ubezpieczony może nie być imiennie wskazany w umowie, chyba że jest to konieczne do określenia przedmiotu ubezpieczenia. W przypadku zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek:
 - zarzut mający wpływ na odpowiedzialność PZU SA, może on podnieść również przeciwko Ubezpieczonemu;
 - Ubezpieczony może żądać by PZU SA udzielił mu informacji o postanowieniach zawartej umowy oraz ogólnych warunków ubezpieczenia w zakresie, w jakim dotyczą jego praw i obowiązków.
- W porozumieniu z Ubezpieczającym do umowy ubezpieczenia mogą być wprowadzone postanowienia dodatkowe lub odmienne od niniejszych o.w.u.
- PZU SA zobowiązany jest przedstawić Ubezpieczającemu różnicę między treścią umowy a o.w.u. w formie pisemnej przed zawarciem umowy. W razie niedopełnienia tego obowiązku PZU SA nie może powoływać się na różnicę niekorzystną dla Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego. Przepisu nie stosuje się do umów ubezpieczenia zawieranych w drodze negocjacji.

Przedmiot ubezpieczenia

§ 2

- Przedmiotem ubezpieczenia są:
 - wszystkie rodzaje statków powietrznych będących własnością lub użytkowanych przez Ubezpieczonego, i dopuszczone do lotów na podstawie obowiązujących przepisów prawa (ubezpieczenie aerocasco);
 - odpowiedzialność cywilna użytkownika statku powietrznego wobec osób trzecich innych niż pasażerowie lub podróżni (OC użytkownika);
 - odpowiedzialność cywilna przewoźnika wobec pasażerów lub podróżnych oraz ich bagażu i rzeczy osobistych (OC przewoźnika);
 - odpowiedzialność cywilna przewoźnika z tytułu przewozu ładunków;
 - następstwa nieszczęśliwych wypadków członków załogi (NW);
 - rzeczy osobiste członków załogi.
- Umowa ubezpieczenia może być zawarta w zakresie wszystkich lub dowolnie wybranych przez Ubezpieczającego przedmiotów ubezpieczenia, o których mowa w ust. 1.

Zakres ubezpieczenia

§ 3

- Zakresem ubezpieczenia w zależności od wyboru ryzyk, o których mowa w § 2 ust.1, objęte są szkody rzeczowe lub szkody na

osobie, powstałe w związku z eksploatacją statków powietrznych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub terytorium innych państw wskazanych w dokumencie ubezpieczenia (polisie). Szczegółowy zakres ochrony ubezpieczeniowej dotyczący poszczególnych ryzyk określają dalsze postanowienia o.w.u.

- W trakcie trwania umowy ubezpieczenia Ubezpieczający, za zgodą PZU SA, może podwyższyć sumę ubezpieczenia. Podwyższenie sumy pociąga za sobą opłatę dodatkowej składki liczonej od dnia dokonania takiej zmiany.
- Za szkody powstałe do dnia następnego po zmianie sumy ubezpieczenia, PZU SA ponosi odpowiedzialność na warunkach dotychczasowych.
- Niezależnie od wypłaty odszkodowania lub świadczenia PZU SA pokrywa również, ponad sumę ubezpieczenia lub sumę gwarancyjną:
 - koszty ekspertyz wykonanych przez rzeczoznawców, za zgodą PZU SA, w celu ustalenia okoliczności i rozmiarów szkody;
 - uzasadnione koszty wyjazdu Ubezpieczającego lub eksperta na miejsce zdarzenia ubezpieczeniowego.
- Koszty wymienione w ust. 4 oraz § 5 ust. 11 pokrywane są łącznie do wysokości 10% sumy ubezpieczenia lub sumy gwarancyjnej, z tym że koszty wymienione w ust. 4 pkt 2 – pokrywane są do wysokości limitów przewidzianych dla delegacji służbowych.
- W przypadku gdy koszty, o których mowa w ust. 4, zostały poniesione przez Ubezpieczonego łącznie w odniesieniu do mienia ubezpieczonego i nieubezpieczonego i jednocześnie nie jest możliwe ich przyporządkowanie do danej części mienia, PZU SA pokrywa poniesione przez Ubezpieczonego koszty w takiej proporcji w jakiej pozostaje wartość mienia ubezpieczonego do łącznej wartości mienia ubezpieczonego i nieubezpieczonego. Jeżeli ustalenie proporcji nie jest możliwe, PZU SA pokryje 50% poniesionych kosztów.

Wyłączenia odpowiedzialności PZU SA wspólne dla wszystkich ryzyk

§ 4

- PZU SA nie odpowiada za szkody powstałe podczas:
 - użytkowania statków powietrznych, które nie posiadały w czasie eksploatacji ważnego świadectwa zdatności do lotu albo innego równorzędnego dokumentu upoważniającego do wykonywania lotów na danym typie statku powietrznego, chyba że stan techniczny nie miał wpływu na zajście zdarzenia ubezpieczeniowego;
 - startu lub lądowania statku powietrznego w miejscach do tego nie przystosowanych lub lądowiskach lub lotniskach nie zarejestrowanych, chyba że nastąpiło przymusowe lądowanie lub start i lądowanie w związku z wykonywaniem usług mieszczących się w zakresie działalności Ubezpieczonego;
 - eksploatacji na innym terytorium niż wskazane w dokumencie ubezpieczenia (polisie).
- PZU SA nie odpowiada również za szkody powstałe:
 - wskutek nieprzestrzegania przez Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego przepisów krajowych, wspólnotowych i międzynarodowych dotyczących zasad eksploatacji statków powietrznych oraz przewozu osób i ładunków;
 - podczas pilotowania statku powietrznego przez osobę nie posiadającą ważnej licencji pilota albo innego ważnego do-

- kumentu uprawniającego do wykonywania lotów na danym typie statku powietrznego i w danych warunkach;
- 3) podczas działania pilota lub innych członków załogi w stanie nietrzeźwości, albo w stanie po użyciu alkoholu, lub pod wpływem środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii;
 - 4) wskutek przewozu większej liczby osób niż dopuszcza instrukcja użytkowania statku powietrznego,
 - 5) podczas wykonywania rodzajów lotów innych niż wskazane w umowie ubezpieczenia,
- przy czym w przypadku Ubezpieczonego będącego osobą fizyczną, wyłączenia określone w pkt 2 i 3, mają zastosowanie wyłącznie wtedy, gdy okoliczności, o których mowa w tych wyłączeniach, miały wpływ za zajście zdarzenia ubezpieczeniowego.
3. PZU SA nie odpowiada za szkody:
 - 1) wyrządzone umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa przez Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego, chyba że w razie rażącego niedbalstwa zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności;
 - 2) wyrządzone umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa przez kapitana statku powietrznego, pilota, członków załogi statku powietrznego, członków personelu lotniczego Ubezpieczonego lub Ubezpieczającego, osób którym Ubezpieczony lub Ubezpieczający powierzył kontrolę lub dozór ubezpieczonego statku powietrznego, chyba że w razie rażącego niedbalstwa zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności.
 4. Z odpowiedzialności PZU SA wyłączone są szkody:
 - 1) spowodowane działaniami wojennymi, zamieszkami społecznymi, wojną domową, rewolucją, strajkami lub stanem wyjątkowym;
 - 2) powstałe wskutek akcji terrorystycznej, sabotażowej lub porwania statku powietrznego;
 - 3) powstałe wskutek konfiskaty, przetrzymania lub przechwylenia statku powietrznego przez rząd lub inne władze danego kraju;
 - 4) spowodowane oddziaływaniem energii jądrowej lub zanieczyszczeniem radioaktywnym;
 - 5) związane z zanieczyszczeniem środowiska naturalnego.
 5. PZU SA nie pokrywa również utraconego zysku, jakichkolwiek strat pośrednich oraz kar i grzywn nałożonych na Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego.
 6. Na wniosek Ubezpieczającego, ryzyka wymienione w ust. 4 pkt 1 lub 2 mogą być objęte ochroną ubezpieczeniową za opłatą dodatkowej składki.
 - 4) huraganu;
 - 5) wypadku drogowego, jakiemu uległ środek transportu;
 - 6) kradzieży statku powietrznego wraz ze środkiem transportu, pod warunkiem postoju na terenie ogrodzonym stałym parkanem zamkniętym i oświetlonym w porze nocnej oraz całodobowo dozorowanym, jeśli przewóz jest dokonywany środkiem transportu najętym bądź stanowiącym własność Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego.
5. Ubezpieczeniem aerocasco objęte jest także standardowe wyposażenie statku powietrznego, związane ściśle z wykonywaniem lotów. Każde dodatkowe, specjalistyczne wyposażenie zamontowane na statku powietrznym w celu wykonywania określonego zadania, może być, na wniosek Ubezpieczającego, objęte ubezpieczeniem po opłaceniu dodatkowej składki.
6. PZU SA wypłaca odszkodowanie za:
 - 1) stratę całkowitą rzeczywistą statku powietrznego;
 - 2) stratę całkowitą konstruktywną statku powietrznego, za którą uznaje się szkodę, w wyniku której statek powietrzny jest niezdatny do naprawy lub koszt naprawy przekracza wartość zgłoszoną do ubezpieczenia;
 - 3) szkody częściowe.
 7. Odszkodowanie za stratę całkowitą rzeczywistą bądź konstruktywną wypłaca się w wysokości równej sumie ubezpieczenia powiększonej o dodatkowe koszty określone w ust. 11 oraz § 3 ust. 4, z tym że w przypadku straty konstruktywnej, o której mowa w ust. 6 pkt 2, odliczeniu podlega wartość części statku zakwalifikowanych do odzysku. Wykaz części zakwalifikowanych do odzysku oraz ich rzeczywistą wartość rynkową określa ekspert powołany przez PZU SA.
 8. Odszkodowanie za szkody częściowe ustala się na podstawie rachunków lub faktur za przeprowadzoną naprawę bądź na podstawie sporządzonej przez Ubezpieczonego i zweryfikowanej przez PZU SA kalkulacji kosztów naprawy uszkodzeń stwierdzonych protokołem:
 - 1) Państwowej Komisji Badania Wypadków Lotniczych;
 - 2) właściwego organu państwa, na terenie którego powstała szkoda, lub
 - 3) komisji powołanej przez Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego, w przypadku gdy właściwy organ państwowy odstąpił od badania zdarzenia ubezpieczeniowego, zgodnie z przepisami prawa.
 9. Odszkodowanie za szkody częściowe pomniejsza się o koszty napraw nie związanych ze zdarzeniem ubezpieczeniowym oraz o koszty przeglądów i napraw międzyresursowych skalkulowanych odpowiednio dla danych części statku powietrznego. Jako część statku powietrznego rozumie się element lub zespół elementów stanowiących jednostkę, dla której obowiązuje jeden resurs. Silnik ze wszystkimi składowymi elementami stanowi jedną część statku powietrznego.
 10. W każdej szkodzie częściowej stosowana jest franszyza redukcyjna w wysokości określonej w dokumencie ubezpieczenia (polisie).
 11. PZU SA pokrywa także, do wysokości określonej w § 3 ust. 5, następujące koszty:
 - 1) związane z zabezpieczeniem lub przetransportowaniem uszkodzonego statku powietrznego z miejsca zdarzenia ubezpieczeniowego do miejsca bazowania (bazy) lub miejsca naprawy uzgodnionego z PZU SA;
 - 2) przebazowania statku powietrznego (lot techniczny);
 - 3) delegacji przedstawicieli Ubezpieczającego, Ubezpieczonego lub specjalistów skierowanych do naprawy statku powietrznego w miejscu zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile naprawa taka jest możliwa;
 - 4) usunięcia wraku (pozostałości) statku powietrznego.
 12. Z odpowiedzialności PZU SA wyłączone są szkody powstałe:
 - 1) w wyniku naturalnego procesu starzenia się statku powietrznego;
 - 2) w wyniku niewłaściwej eksploatacji statku powietrznego;
 - 3) na skutek wadliwie przeprowadzonej naprawy, przeglądu, modernizacji lub przeróbki statku powietrznego, w tym także wskutek wykonania tych prac przez nieuprawnione zakłady naprawcze lub według niewłaściwie sporządzonej dokumentacji;

Ubezpieczenie aerocasco

§ 5

1. Z zastrzeżeniem postanowień § 4 i ust. 12 i 13 ubezpieczeniem aerocasco objęte są szkody częściowe oraz całkowite powstałe w ubezpieczonych statkach powietrznych w następstwie wypadku lotniczego, incydentu lotniczego lub innego zdarzenia powodującego szkodę, podczas startu, lotu, lądowania, kołowania, wodowania lub postoju statku powietrznego (zdarzenie ubezpieczeniowe).
2. Ubezpieczenie aerocasco pokrywa także szkody w statkach powietrznych powstałe podczas naprawy, przeglądu, modernizacji lub przeróbki.
3. Ubezpieczeniem aerocasco objęte są również szkody powstałe w statkach powietrznych wycofanych czasowo przez Ubezpieczonego z eksploatacji i znajdujących się w miejscach przeznaczonych do stacjonowania.
4. Na wniosek Ubezpieczającego i za opłatą dodatkowej składki ubezpieczeniem aerocasco mogą być objęte szkody w statkach powietrznych bez własnego napędu podczas ich przewozu drogowym środkiem transportu z miejsca bazowania do miejsca startu lub z miejsca lądowania do miejsca bazowania, w następstwie niżej wymienionych zdarzeń:
 - 1) pożaru;
 - 2) uderzenia pioruna;
 - 3) deszczu nawalnego;

- 4) na skutek uruchomienia silnika w hangarze lub innych niedozwolonych miejscach,
 - 5) podczas transportu statku powietrznego innym środkiem transportu, z zastrzeżeniem ust. 4 lub ust. 11 pkt 1;
 - 6) w częściach statku powietrznego dotkniętych wadą fabryczną. Jeśli część dotknięta wadą fabryczną spowoduje uszkodzenie innej części statku powietrznego lub jego zniszczenie to szkody tak powstałe są objęte ubezpieczeniem.
13. Z odpowiedzialności PZU SA wyłączone są również szkody powstałe w wyniku zużycia statku powietrznego, jego części lub wyposażenia, a także szkody, do naprawienia których zobowiązany jest określony podmiot w ramach gwarancji lub rękojmi za wady statku powietrznego, jego części lub wyposażenia albo za wady naprawy statku powietrznego, jego części lub wyposażenia (szkody eksploatacyjne);
14. Górną granicę odpowiedzialności PZU SA z tytułu jednego zdarzenia ubezpieczeniowego stanowi:
- 1) suma ubezpieczenia odpowiadająca wartości rzeczywistej statku powietrznego określona w dokumencie ubezpieczenia (polisie);
 - 2) w przypadku szkody w silniku – zadeklarowana oddzielnie wartość rzeczywista silnika;
 - 3) w przypadku szkody w wyposażeniu dodatkowym – zadeklarowana oddzielnie wartość rzeczywista wyposażenia.
15. Jeżeli wartość statku powietrznego zadeklarowana przez Ubezpieczającego do ubezpieczenia okaże się zaniżona (tzw. niedoubezpieczenie), PZU SA wypłaci odszkodowanie za szkody częściowe w stosunku, w jakim pozostaje wartość zadeklarowana do rzeczywistej wartości statku powietrznego w dniu zawarcia umowy.
16. W przypadku nadubebezpieczenia PZU SA odpowiada tylko do rzeczywistej wartości statku powietrznego z dnia zawarcia umowy ubezpieczenia.
17. Obowiązek udowodnienia, że nastąpiło niedoubezpieczenie lub nadubebezpieczenie spoczywa na PZU SA.
18. Wypłata odszkodowania powoduje pomniejszenie sumy ubezpieczenia. Ubezpieczający może uzupełnić sumę ubezpieczenia za opłatą składki uzupełniającej w wysokości uzgodnionej z PZU SA. W przypadku nieopłacenia składki uzupełniającej zastosowanie mają postanowienia ust. 15.

Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej.

Postanowienia ogólne

§ 6

1. Umowa ubezpieczenia w zakresie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, o którym mowa w § 9 – § 11, może zostać zawarta na rachunek podmiotów objętych obowiązkiem ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z przepisów prawa lotniczego lub z umów międzynarodowych albo na rachunek innych podmiotów.
2. Podmiotom objętym obowiązkiem ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z przepisów prawa lotniczego lub z umów międzynarodowych, PZU SA udziela ochrony ubezpieczeniowej na sumę gwarancyjną stanowiącą nadwyżkę nad sumę gwarancyjną wynikającą z zawartej umowy ubezpieczenia obowiązkowego (ubezpieczenie nadwyżkowe).
3. W ubezpieczeniu nadwyżkowym PZU SA ponosi odpowiedzialność za szkody, które nie zostały zaspokojone po przekroczeniu sumy gwarancyjnej na jedno zdarzenie z umowy ubezpieczenia obowiązkowego.
4. W przypadku podmiotów, o których mowa w ust. 1, warunkiem udzielenia ochrony na podstawie o.w.u. jest uprzednie zawarcie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z PZU SA.
5. Jeżeli nie umówiono się inaczej, okres ubezpieczenia powinien pokrywać się z okresem, na jaki zawarte zostało obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej. W przypadku nowych umów ubezpieczenia, zawieranych w czasie trwania umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, dopuszcza się zawieranie ubezpieczeń krótkoterminowych z końcową datą okresu ubezpieczenia, pokrywającą się z końcową datą okresu obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.

§ 7

1. Wszystkie szkody będące wynikiem tego samego działania lub zaniechania uważa się za jedno zdarzenie ubezpieczeniowe niezależnie od liczby poszkodowanych i momentu powstania oraz przyjmuje się, że miały miejsce w chwili powstania pierwszej szkody.
2. Warunkiem odpowiedzialności PZU SA jest zajęcie w okresie ubezpieczenia zdarzenia ubezpieczeniowego i zgłoszenia roszczenia przez poszkodowanego lub uprawnionego przed upływem okresu przedawnienia.
3. PZU SA udziela ochrony ubezpieczeniowej w granicach odpowiedzialności ubezpieczonego, określonej przepisami prawa polskiego, także w przypadku gdy szkody powstały poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 8

Wypłata odszkodowania powoduje pomniejszenie sumy gwarancyjnej. Ubezpieczający może uzupełnić sumę gwarancyjną za opłatą składki uzupełniającej w wysokości uzgodnionej z PZU SA.

Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej użytkownika statku powietrznego wobec osób trzecich innych niż pasażerowie lub podróżni (OC użytkownika)

§ 9

1. W ramach ubezpieczenia OC użytkownika i w zakresie określonym umową ubezpieczenia PZU SA udziela ochrony ubezpieczeniowej gdy w związku z określoną w umowie działalnością zaistnieje zdarzenie, w następstwie którego Ubezpieczony zobowiązany jest z mocy prawa, do naprawienia szkody rzeczowej lub szkody na osobie wyrządzonej osobom trzecim na ziemi, w powietrzu, w wodzie lub na wodzie w związku z użytkowaniem statku powietrznego.
2. Z odpowiedzialności PZU SA w ramach ubezpieczenia OC użytkownika wyłączone są szkody:
 - 1) wyrządzone osobom zatrudnionym przez Ubezpieczonego w czasie wykonywania obowiązków służbowych oraz osobom bliskim Ubezpieczonego;
 - 2) powstałe w mieniu należącym do lub użytkowanym przez Ubezpieczającego;
 - 3) spowodowane hałasem i wibracjami pracującego silnika, o ile nie powstały w następstwie zdarzenia ubezpieczeniowego;
 - 4) powstałe przez zatrucie lub zanieczyszczenie środowiska przez statek powietrzny;
 - 5) spowodowane przez zakłócenia elektryczne lub elektromagnetyczne, o ile nie są rezultatem zdarzenia ubezpieczeniowego.
3. Górną granicę odpowiedzialności PZU SA z tytułu OC użytkownika stanowi podana w dokumencie ubezpieczenia suma gwarancyjna.

Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej przewoźnika wobec pasażerów lub podróżnych oraz ich bagażu i rzeczy osobistych (OC przewoźnika)

§ 10

1. W ramach ubezpieczenia OC przewoźnika PZU SA udziela ochrony ubezpieczeniowej w przypadku, gdy w związku z określoną w umowie działalnością zaistnieją zdarzenia, w następstwie których Ubezpieczony zobowiązany jest z mocy prawa do naprawienia szkód polegających na:
 - 1) uszkodzeniu ciała, rozstroju zdrowia lub spowodowaniu śmierci pasażera lub podróżnego wsiadającego, wysiadającego lub znajdującego się na pokładzie statku powietrznego,
 - 2) zagubieniu, zniszczeniu lub uszkodzeniu bagażu i rzeczy osobistych wniesionych na pokład statku powietrznego bądź powierzonych Ubezpieczonemu do przewozu.
2. W ramach ubezpieczenia OC przewoźnika PZU SA nie odpowiada za szkody wyrządzone:
 - 1) członkom załogi;

- 2) innym osobom zatrudnionym przez Ubezpieczonego lub działającym w jego imieniu lub na jego polecenie w czasie wykonywania czynności służbowych związanych z obsługą statku powietrznego.
3. Wysokość wypłaconego przez PZU SA odszkodowania na jednego poszkodowanego pasażera lub podróżnego i jego bagaż oraz rzeczy osobiste z tytułu jednego zdarzenia ubezpieczeniowego nie może przekroczyć sum gwarancyjnych podanych w dokumencie ubezpieczenia.
4. Górna granica odpowiedzialności PZU SA z tytułu jednego zdarzenia ubezpieczeniowego jest równa sumie gwarancyjnej określonej w ust. 3 pomnożonej przez liczbę zgłoszonych do ubezpieczenia miejsc pasażerskich w statku powietrznym. W każdej szkodzie rzeczowej w bagażu pasażera lub podróżnego stosowana jest franszyza redukcyjna w wysokości określonej w dokumencie ubezpieczenia. Franszyza nie jest stosowana w przypadku, gdy szkoda, o której mowa w zdaniu poprzednim powstała wskutek szkody całkowitej statku powietrznego.

Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej przewoźnika z tytułu przewozu ładunków

§ 11

1. W ramach ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przewoźnika z tytułu przewozu ładunków PZU SA udziela ochrony ubezpieczeniowej jeżeli w związku z określoną w umowie działalnością zaistnieje zdarzenie, w następstwie którego Ubezpieczony jest zobowiązany z mocy prawa do naprawienia szkód rzeczowych polegających na uszkodzeniu, zniszczeniu lub utracie ładunku w okresie od przyjęcia do przewozu do momentu wydania go osobie wymienionej w liście przewozowym jako odbiorca.
2. Ochroną ubezpieczeniową nie są objęte szkody:
 - 1) powstałe wskutek działania siły wyższej;
 - 2) polegające na utracie przewoźnego i innych kosztów związanych z przewozem ładunków;
 - 3) w przesyłkach pocztowych;
 - 4) powstałe z winy nadawcy lub odbiorcy ładunku;
 - 5) wynikające z wady ukrytej lub właściwości naturalnych danego ładunku.
3. PZU SA nie odpowiada za szkody powstałe:
 - 1) w środkach płatniczych, papierach wartościowych, dokumentach, zbiorach filatelistycznych, numizmatycznych i innych przedmiotach mających wartość kolekcjonerską;
 - 2) we wzorach, modelach i prototypach;
 - 3) w złocie, platynie, srebrze i wyrobach z tych metali;
 - 4) w kamieniach szlachetnych i półszlachetnych oraz perłach;
 - 5) w ładunkach niebezpiecznych, wybuchowych, żrących, toksycznych, radioaktywnych z wyjątkiem ładunków radioaktywnych używanych w lecznictwie i nauczyciel;
 - 6) podczas przewozu żywych zwierząt.
4. Górną granicą odpowiedzialności PZU SA z tytułu jednego zdarzenia ubezpieczeniowego jest suma gwarancyjna podana w dokumencie ubezpieczenia.
W każdej szkodzie stosowana jest franszyza redukcyjna w wysokości określonej w dokumencie ubezpieczenia.
5. Składka pobierana jest zaliczkowo od planowanej rocznej wartości opłat frachtowych zadeklarowanej przez Ubezpieczającego w chwili zawierania ubezpieczenia.
6. W przypadku zrealizowania opłat frachtowych ponad zadeklarowane na początku okresu ubezpieczenia wartości następuje dopłata do składki zaliczkowej. Dopłata będzie stanowiła różnicę pomiędzy składką wynikającą z iloczynu stawki ubezpieczeniowej przyjętej dla danej sumy gwarancyjnej oraz faktycznie zrealizowanych opłat frachtowych w danym roku obrachunkowym a składką zaliczkową już opłaconą. W przypadku gdy składka zaliczkowa przekracza składkę ostateczną – jeżeli nie umówiono się inaczej – PZU SA dokonuje zwrotu nadpłaty.
7. Ostateczne rozliczenie składki zaliczkowej następuje w ciągu 30 dni od daty zakończenia okresu ubezpieczenia.
8. PZU SA zastrzega sobie prawo wglądu do dokumentów Ubezpieczonego w celu weryfikacji zgłoszonych wartości (wpływów z tytułu opłat frachtowych).

Ubezpieczenie następstw nieszczęśliwych wypadków członków załogi (NW)

§ 12

1. Za nieszczęśliwy wypadek (NW) uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, w następstwie którego Ubezpieczony, niezależnie od swej woli, doznał uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia lub zmarł.
2. Ubezpieczenie niniejsze obejmuje również następstwa zawału serca, udaru mózgu, chorób tropikalnych, w tym również chorób wywołanych tropikalnymi pasożytami oraz jadami zwierząt pod warunkiem, że Ubezpieczony w dniu zachorowania posiadał aktualne wymagane szczepienia.
3. Za nieszczęśliwy wypadek uważa się również zwichnięcie stawów oraz naderwanie ścięgien spowodowane nagłym uderzeniem, przepuklinę, wypadnięcie jądra miążdżystego.
4. W ramach umowy ubezpieczenia NW, ochroną ubezpieczeniową objęci są członkowie załóg statku powietrznego (Ubezpieczeni) podczas pełnienia obowiązków służbowych na pokładzie statku powietrznego, w czasie wykonywania innych czynności związanych z obsługą statku oraz w czasie pobytu służbowego w kraju i za granicą.
5. Ubezpieczonymi od następstw nieszczęśliwych wypadków, w zakresie przewidzianym dla członków załóg, mogą być objęte także inne osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę lub wykonujące czynności związane z rodzajem prowadzonej przez Ubezpieczającego działalności na podstawie umowy zlecenia, umowy o dzieło lub innej podstawie prawnej.
6. W ramach ubezpieczenia NW PZU SA wypłaca:
 - 1) w przypadku trwałego uszczerbku na zdrowiu – świadczenie w wysokości odpowiadającej takiemu procentowi sumy ubezpieczenia, określonej w dokumencie ubezpieczenia, w jakim Ubezpieczony doznał trwałego uszczerbku. Trwały uszczerbek określany jest na podstawie „Tabeli norm oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu PZU SA”. Na żądanie Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego, PZU SA udostępni „Tabelę norm oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu PZU SA” do wglądu.
 - 2) w przypadku śmierci – jednorazowe świadczenie w wysokości 50% sumy ubezpieczenia.
7. PZU SA zwraca koszty w łącznej wysokości do 10% sumy ubezpieczenia, poniesione w celu:
 - 1) nabycia środków ortopedycznych i środków pomocniczych;
 - 2) transportu zwłok do kraju, w przypadku śmierci Ubezpieczonego spowodowanej nieszczęśliwym wypadkiem objętym ubezpieczeniem.
8. Wypłata świadczenia następuje na podstawie orzeczenia lekarza wskazanego przez PZU SA lub na podstawie aktu zgonu Ubezpieczonego pod warunkiem, że śmierć lub trwały uszczerbek na zdrowiu będące następstwem zdarzenia objętego ubezpieczeniem zostaną stwierdzone nie później, niż 2 lata od dnia nieszczęśliwego wypadku objętego ubezpieczeniem.
9. Jeśli nieszczęśliwy wypadek objęty niniejszym ubezpieczeniem zwiększył istniejący trwały uszczerbek na zdrowiu, świadczenie przysługuje za różnicę pomiędzy procentem trwałego uszczerbku na zdrowiu po i przed nieszczęśliwym wypadkiem.
10. Jeżeli Ubezpieczony otrzymał jednorazowe świadczenie z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu i w następstwie tego samego nieszczęśliwego wypadku zmarł przed upływem 2 lat, uprawnionym przysługuje świadczenie z tytułu jego śmierci w wysokości różnicy między kwotą należną, a uprzednio wypłaconą Ubezpieczonemu.
11. Świadczenie z tytułu śmierci, w przypadku niewskazania przez Ubezpieczonego imiennie osoby uprawnionej, wypłaca się członkom rodziny zmarłego w następującej kolejności:
 - 1) małżonek;
 - 2) dzieci;
 - 3) rodzice;
 - 4) inni ustawowi spadkobiercy Ubezpieczonego.
12. Z odpowiedzialności PZU SA wyłączone są nieszczęśliwe wypadki powstałe wskutek:
 - 1) usiłowania lub popełnienia przez Ubezpieczonego przestępstwa lub samobójstwa;

- 2) umyślnego działania Ubezpieczonego;
 - 3) zaburzeń psychicznych Ubezpieczonego;
 - 4) działania Ubezpieczonego w stanie nietrzeźwości albo w stanie po użyciu alkoholu, lub pod wpływem środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zasłepczących w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii, jeżeli miało to wpływ na zajście nieszczęśliwego wypadku.
13. Górną granicą odpowiedzialności PZU SA za jeden nieszczęśliwy wypadek na jednego członka załogi jest suma ubezpieczenia określona przez Ubezpieczającego w dokumencie ubezpieczenia na każdego Ubezpieczonego oraz koszty wymienione w ust. 7.
 14. Wypłata świadczenia powoduje pomniejszenie sumy ubezpieczenia. Ubezpieczający może uzupełnić sumę ubezpieczenia za opłatą składki uzupełniającej w wysokości uzgodnionej z PZU SA.

Ubezpieczenie rzeczy osobistych członków załogi

§ 13

1. Ubezpieczeniem objęte są rzeczy osobiste członków załogi statku powietrznego (Ubezpieczeni) uszkodzone, zniszczone lub utracone w wyniku zdarzenia ubezpieczeniowego, jeśli zdarzenie ubezpieczeniowe było objęte ochroną ubezpieczeniową w ramach ubezpieczenia aerocasco.
2. Za rzeczy osobiste, o których mowa w ust. 1, uważa się następujące przedmioty codziennego użytku zwyczajowo zabierane na pokład statku powietrznego: odzież, obuwie, środki higieny osobistej, aparaty fotograficzne, kamery video, telefony komórkowe oraz inny przenośny sprzęt elektroniczny.
3. Z odpowiedzialności PZU SA wyłączone są szkody w środkach płatniczych, papierach wartościowych, wyrobach jubilerskich, dokumentach, przedmiotach o wartości artystycznej lub kolekcjonerskiej.
4. Górną granicę odpowiedzialności za rzeczy osobiste jednego członka załogi stanowi suma ubezpieczenia określona przez Ubezpieczającego w dokumencie ubezpieczenia na każdego członka załogi statku powietrznego.
5. PZU SA dokonuje wypłaty odszkodowania za utracone całkowicie bądź uszkodzone częściowo rzeczy osobiste po uwzględnieniu stopnia ich zużycia.
6. Wypłata odszkodowania powoduje pomniejszenie sumy ubezpieczenia. Ubezpieczający może uzupełnić sumę ubezpieczenia za opłatą składki uzupełniającej w wysokości uzgodnionej z PZU SA.

Postanowienia wspólne.

Zawarcie umowy i okres ubezpieczenia

§ 14

1. Umowę zawiera się na podstawie wypełnionego przez Ubezpieczającego wniosku o ubezpieczenie statku powietrznego zawierającego informacje niezbędne do oceny ryzyka i do wystawienia dokumentu ubezpieczenia (polis).
2. PZU SA może uzależnić udzielenie ochrony ubezpieczeniowej od dokonania inspekcji statku powietrznego. Koszty takiej inspekcji w całości pokryje PZU SA.
3. Z zastrzeżeniem wyjątku przewidzianego w ust. 4, w razie wątpliwości umowę ubezpieczenia uważa się za zawartą z chwilą doręczenia dokumentu ubezpieczenia.
4. Jeżeli w odpowiedzi na złożoną ofertę PZU SA doręcza Ubezpieczającemu dokument ubezpieczenia zawierający postanowienia, które odbiegają na niekorzyść Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego od treści złożonej przez niego oferty, PZU SA zobowiązany jest zwrócić Ubezpieczającemu na to uwagę na piśmie przy doręczeniu tego dokumentu, wyznaczając mu co najmniej 7-dniowy termin do zgłoszenia sprzeciwu. W razie niewykonania tego obowiązku zmiany dokonane na niekorzyść Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego nie są skuteczne, a umowa jest zawarta zgodnie z warunkami oferty. W braku

sprzeciwu umowa dochodzi do skutku zgodnie z treścią dokumentu ubezpieczenia następnego dnia po upływie terminu wyznaczonego do złożenia sprzeciwu.

§ 15

1. Umowę ubezpieczenia zawiera się na okres 12 miesięcy bądź na okres krótszy.
2. Jeżeli nie umówiono się inaczej ochrona ubezpieczeniowa rozpoczyna się od dnia następnego po opłaceniu składki lub jej pierwszej raty.
3. Jeżeli PZU SA ponosił odpowiedzialność z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia jeszcze przed zaplaceniem składki lub jej pierwszej raty, a składka lub jej pierwsza rata nie zostały opłacone w ustalonym terminie, PZU SA ma prawo wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym, zawiadamiając o tym Ubezpieczającego i jednocześnie zachowując prawo żądania zapłaty składki za okres, przez który ponosił odpowiedzialność.
4. W razie opłacania składki w ratach, jeżeli kolejna rata składki nie została opłacona w ustalonym terminie, PZU SA po upływie terminu płatności tej raty może wezwać Ubezpieczającego do jej zapłaty, z zagrożeniem, że brak zapłaty w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania przez Ubezpieczającego spowoduje wygaśnięcie ochrony ubezpieczeniowej. W takim przypadku brak zapłaty zaległej raty składki we wskazanym terminie spowoduje wygaśnięcie ochrony ubezpieczeniowej z upływem 7 dni od daty otrzymania tego wezwania przez Ubezpieczającego.
5. Jeżeli umowa ubezpieczenia jest zawarta na okres dłuższy niż 6 miesięcy, Ubezpieczający ma prawo odstąpienia od umowy ubezpieczenia, w terminie 30 dni, a w przypadku gdy Ubezpieczający jest przedsiębiorcą w terminie 7 dni, od dnia zawarcia umowy. Odstąpienie od umowy ubezpieczenia nie zwalnia Ubezpieczającego z obowiązku zaplacenienia składki za okres, w jakim PZU SA udzielał ochrony ubezpieczeniowej.

§ 16

1. Ochrona ubezpieczeniowa wygasa:
 - 1) wraz z upływem okresu ubezpieczenia wskazanego w dokumencie ubezpieczenia;
 - 2) z chwilą wyczerpania sumy ubezpieczenia lub sumy gwarancyjnej;
 - 3) z chwilą przejścia przedmiotu ubezpieczenia na nabywcę jeżeli prawa wynikające z umowy ubezpieczenia nie zostały przeniesione na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia;
 - 4) z dniem doręczenia oświadczenia PZU SA o wypowiedzeniu umowy ze skutkiem natychmiastowym w przypadku, gdy PZU SA ponosi odpowiedzialność jeszcze przed zaplaceniem składki lub jej pierwszej raty, a składka lub jej pierwsza rata nie została zapłacona w terminie;
 - 5) z upływem 7 dni od dnia otrzymania od PZU SA pisma z wezwaniem do zapłaty kolejnej raty składki wysłanego po upływie terminu jej płatności z zagrożeniem, że brak zapłaty w terminie 7 dni spowoduje ustanie odpowiedzialności;
 - 6) z dniem wypowiedzenia umowy na podstawie § 20;
 - 7) z dniem odstąpienia od umowy na podstawie § 15 ust. 5.
2. W przypadku wygaśnięcia ochrony ubezpieczeniowej przed upływem okresu na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia, Ubezpieczającemu przysługuje zwrot składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej.

Składka ubezpieczeniowa

§ 17

1. Składkę oblicza się za czas trwania odpowiedzialności PZU SA na podstawie taryfy składek obowiązującej w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia.
2. Wysokość składki zależy od:
 - 1) zakresu ubezpieczenia;
 - 2) okresu na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia;
 - 3) sumy ubezpieczenia lub sumy gwarancyjnej ubezpieczenia;
 - 4) rodzaju i długości okresu eksploatacji statku powietrznego;

- 5) liczby członków załogi, miejsc pasażerskich statku powietrznego;
 - 6) liczby przewożonych pasażerów i ładunków;
 - 7) rodzaju wykonywanych lotów (rodzaju działalności Ubezpieczonego);
 - 8) zakresu terytorialnego lotów;
 - 9) wysokości obniżek lub zwwyżek – zgodnie z taryfą.
3. Jeżeli nie umówiono się inaczej, składka powinna być zapłacona jednocześnie z zawarciem umowy ubezpieczenia. Należna składka może być na wniosek Ubezpieczającego rozłożona na raty. Zapłata składki ubezpieczeniowej następuje w formie gotówkowej lub – w porozumieniu z PZU SA – w formie bezgotówkowej.
 4. Jeżeli zapłata składki albo raty składki dokonywana jest w formie przelewu bankowego, za datę zapłaty uważa się datę złożenia zlecenia zapłaty w banku na właściwy rachunek PZU SA pod warunkiem, że na rachunku Ubezpieczającego znajdowała się wystarczająca ilość wolnych środków. Jeżeli zapłata składki lub raty składki dokonywana jest w formie przekazu pocztowego, za datę zapłaty uważa się datę stempla pocztowego. W innym przypadku za datę zapłaty uważa się dzień uznania rachunku PZU SA pełną wymagalną kwotą składki lub jej raty określoną w umowie ubezpieczenia.
 5. Wystąpienie zdarzenia ubezpieczeniowego nie zwalnia Ubezpieczającego z obowiązku zapłaty rat składki w terminach określonych w umowie ubezpieczenia, przy czym w razie zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, jeżeli odszkodowanie lub suma tego odszkodowania i odszkodowań dotąd wypłaconych powoduje wyczerpanie sumy ubezpieczenia, raty składki, których termin płatności przypada po dniu wypłaty odszkodowania, stają się natychmiast wymagalne i płatne w dniu wypłaty odszkodowania. W przypadku odmowy wypłaty odszkodowania, terminy płatności rat składki, których płatność zgodnie z terminami określonymi w umowie ubezpieczenia przypada po dniu doręczenia oświadczenia o odmowie wypłaty odszkodowania, nie ulegają zmianie.
 6. Składka ubezpieczeniowa nie podlega indeksacji w okresie ubezpieczenia.
 7. Składkę wyrażoną w walucie obcej przelicza się na złote według średniego kursu NBP obowiązującego w dniu opłacenia składki bądź jej raty.

§ 18

1. W razie zbycia przedmiotu ubezpieczenia prawa z umowy ubezpieczenia mogą być przeniesione na nabywcę. Przeniesienie praw wymaga zgody PZU SA.
2. W razie przeniesienia praw z umowy ubezpieczenia na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia przechodzą także obowiązki, jakie ciążyły na zbywcy, chyba, że strony za zgodą PZU SA umówiły się inaczej. Pomimo tego przejścia obowiązków zbywca odpowiada solidarnie z nabywcą za zapłatę składki przypadającej za czas do chwili przejścia przedmiotu ubezpieczenia na nabywcę.
3. Jeżeli prawa z umowy ubezpieczenia nie zostały przeniesione na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia ochrona ubezpieczeniowa wygasa z chwilą przejścia przedmiotu ubezpieczenia na nabywcę.
4. Przepisy niniejszego ustępu nie mają zastosowania do przeniesienia wierzytelności, jakie powstały lub mogą powstać wskutek zajścia przewidzianego w umowie zdarzenia ubezpieczeniowego.

Prawa i obowiązki stron

§ 19

1. Ubezpieczający obowiązany jest podać do wiadomości PZU SA wszystkie znane sobie okoliczności, o które PZU SA zapytuje w formularzu oferty albo przed zawarciem umowy w innych pismach. Jeżeli Ubezpieczający zawiera umowę przez przedstawiciela, obowiązek ten ciąży również na przedstawicielu i obejmuje ponadto okoliczności jemu znane. W razie zawarcia przez PZU SA umowy ubezpieczenia mimo braku odpowiedzi na poszczególne pytania, pominięte okoliczności uważa się za nieistotne.
2. W czasie trwania umowy ubezpieczenia Ubezpieczający obowiązany jest zgłaszać zmiany okoliczności wymienionych w ustępie poprzedzającym. Ubezpieczający obowiązany jest zawiadamiać o tych zmianach PZU SA niezwłocznie po otrzymaniu o nich wiadomości.

3. W razie zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek obowiązki określone w ustępach poprzedzających spoczywają zarówno na Ubezpieczającym, jak i na Ubezpieczonym, chyba że Ubezpieczony nie wiedział o zawarciu umowy na jego rachunek.
4. PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za skutki okoliczności, które z naruszeniem ustępów poprzedzających nie zostały podane do jego wiadomości. Jeżeli do naruszenia ustępów poprzedzających doszło z winy umyślnej, w razie wątpliwości przyjmuje się, że zdarzenie ubezpieczeniowe przewidziane umową i jego następstwa są skutkiem okoliczności, o których mowa w zdaniu poprzedzającym.

§ 20

W razie ujawnienia okoliczności, która pociąga za sobą istotną zmianę prawdopodobieństwa zdarzenia ubezpieczeniowego, każda ze stron może żądać odpowiedniej zmiany wysokości składki, poczynając od chwili, w której zaszła ta okoliczność, nie wcześniej jednak niż od początku bieżącego okresu ubezpieczenia. W razie zgłoszenia takiego żądania druga strona może w terminie 14 dni wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym.

§ 21

Ubezpieczający lub Ubezpieczony obowiązany są przestrzegać przepisów dotyczących użytkowania i ruchu statków powietrznych obowiązujących w kraju i zagranicą.

§ 22

1. W razie zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego Ubezpieczający obowiązany jest użyć dostępnych mu środków w celu ratowania przedmiotu ubezpieczenia oraz zapobieżenia szkodzie lub zmniejszenia jej rozmiarów, w tym zawiadomić jednostkę policji każdej szkodzie powstałej w ubezpieczonym mieniu wskutek kradzieży z włamaniem lub rabunku.
2. W razie zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego Ubezpieczający obowiązany jest zabezpieczyć możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych wobec osób odpowiedzialnych za szkodę.
3. Jeżeli Ubezpieczający umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa nie zastosował środków określonych w ust. 1 PZU SA jest wolny od odpowiedzialności za szkody powstałe z tego powodu.
4. PZU SA obowiązany jest w granicach sumy ubezpieczenia zwrócić koszty wynikłe zastosowania środków, o których mowa w ust. 1, jeżeli środki te były celowe choćby okazały się bezskuteczne.
5. W razie ubezpieczenia na cudzy rachunek przepisy ust. 1–4 stosuje się również do Ubezpieczonego.

§ 23

1. Ubezpieczający ma obowiązek zawiadomienia PZU SA o zaistniałym zdarzeniu ubezpieczeniowym niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od uzyskania wiadomości o zdarzeniu, a jeżeli nie jest to możliwe z przyczyn niezależnych od Ubezpieczającego – w ciągu 3 dni od daty kiedy zawiadomienie PZU SA stało się możliwe.
2. W razie naruszenia z winy umyślnej lub z rażącego niedbalstwa obowiązku, o którym mowa w ust. 1, PZU SA może odpowiednio zmniejszyć odszkodowanie, jeżeli naruszenie przyczyniło się do zwiększenia szkody lub uniemożliwiło PZU SA ustalenie okoliczności i skutków zdarzenia ubezpieczeniowego.
3. Skutki braku zawiadomienia PZU SA o zdarzeniu ubezpieczeniowym nie nastąpią, jeżeli PZU SA w terminie, o którym mowa w ust. 1, otrzymał wiadomość o okolicznościach, które należało podać do jego wiadomości.
4. W razie zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek obowiązek, o którym mowa w ust. 1, obciąża także Ubezpieczonego, chyba że Ubezpieczony nie wie o zawarciu umowy na jego rachunek. Postanowienia ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 24

1. W razie zaistnienia zdarzenia, za którego skutki PZU SA może ponosić odpowiedzialność Ubezpieczający lub Ubezpieczony obowiązany jest:
 - 1) powiadomić o zdarzeniu ubezpieczeniowym odpowiednio władze państwa, w którym nastąpiło zdarzenie;

- 2) natychmiast zgłosić najbliższej jednostce policji każdy przypadek szkody powstałej w związku z naruszeniem prawa i przedstawić PZU SA dokument potwierdzający takie zgłoszenie;
 - 3) umożliwić przedstawicielowi PZU SA wzięcie udziału w pracach komisji badającej przyczynę i rozmiar szkody, jeżeli PZU SA wystąpi z takim wnioskiem;
 - 4) dostarczyć PZU SA dokumenty wskazujące na odpowiedzialność PZU SA oraz wysokość zgłaszanych roszczeń;
 - 5) powiadomić PZU SA o postępowaniu wszczętym przez komisję badań wypadków lotniczych lub postępowaniu sądowym w związku z wypadkiem lotniczym;
 - 6) udzielić każdej dodatkowej informacji lub udostępnić inne dokumenty, jakich w związku z powstałą szkodą może żądać PZU SA.
2. Ubezpieczający lub Ubezpieczony nie może wykonywać żadnych napraw bez zgody PZU SA i bez uprzednio wykonanej ekspertyzy powypadkowej za wyjątkiem naprawy mającej na celu:
 - 1) niezbędne przebazowanie statku powietrznego,
 - 2) zapobieżenie zwiększeniu się szkody,
 - 3) wykonanie polecenia odpowiednich organów.
 3. Wykonanie obowiązków, o których mowa w ust. 1 i 2 niezbędne jest do ustalenia odpowiedzialności PZU SA.
 4. Zaspokojenie lub uznanie przez Ubezpieczonego roszczenia o naprawienie wyrządzonej przez niego szkody nie ma skutków prawnych względem PZU SA, które nie wyraziło na to uprzedniej zgody.

Wypłata odszkodowania

§ 25

1. PZU SA wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni od daty otrzymania zawiadomienia o zdarzeniu ubezpieczeniowym.
2. Gdyby wyjaśnienie w powyższym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności PZU SA albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie powinno być wypłacone w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Jednakże bezsporną część odszkodowania PZU SA powinien wypłacić w terminie przewidzianym w ust. 1.
3. PZU SA jest zobowiązane:
 - 1) po otrzymaniu zawiadomienia o zajściu zdarzenia ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową, w terminie 7 dni od dnia otrzymania tego zawiadomienia, do poinformowania o tym Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego, jeżeli nie są oni osobami występującymi z tym zawiadomieniem, oraz do podjęcia postępowania dotyczącego ustalenia stanu faktycznego zdarzenia, zasadności zgłoszonych roszczeń i wysokości odszkodowania lub świadczenia, a także do poinformowania osoby występującej z roszczeniem pisemnie lub w inny sposób, na który osoba ta wyraziła zgodę, jakie dokumenty są potrzebne do ustalenia odpowiedzialności PZU SA lub wysokości odszkodowania lub świadczenia, jeżeli jest to niezbędne do dalszego prowadzenia postępowania;
 - 2) jeżeli w terminach określonych w ust. 1 i 2 nie wypłaci odszkodowania lub świadczenia, do zawiadomienia pisemnie osoby zgłaszającej roszczenie o przyczynach niemożności zaspokojenia jej roszczeń w całości lub w części, a także do wypłacenia bezspornej części odszkodowania lub świadczenia;
 - 3) jeżeli odszkodowanie lub świadczenie nie przysługuje lub przysługuje w innej wysokości, niż określona w zgłoszonym roszczeniu, do poinformowania o tym pisemnie osoby występującej z roszczeniem, w terminach, o których mowa w ust. 1 i 2, wskazując na okoliczności oraz na podstawę prawną uzasadniającą całkowitą lub częściową odmowę wypłaty odszkodowania lub świadczenia oraz do pouczenia tej osoby o możliwości dochodzenia roszczeń na drodze sądowej;
 - 4) do udostępnienia osobom, o których mowa w pkt 1, oraz poszkodowanemu lub uprawnionemu informacji i dokumentów, gromadzonych w celu ustalenia odpowiedzialności PZU SA lub wysokości odszkodowania lub świadczenia; osoby te mogą

żądać pisemnego potwierdzenia przez PZU SA udostępnionych informacji, a także sporządzenia na swój koszt kserokopii dokumentów i potwierdzenia ich zgodności z oryginałem przez PZU SA;

- 5) do udostępnienia osobom, o których mowa w pkt 1, oraz poszkodowanemu lub uprawnionemu, informacji i dokumentów, o których mowa w pkt 4, na ich żądanie w postaci elektronicznej;
 - 6) na żądanie Ubezpieczającego, Ubezpieczonego, uposażonego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia lub poszkodowanego do udostępnienia posiadanych przez siebie informacji związanych ze zdarzeniem ubezpieczeniowym będącym podstawą ustalenia odpowiedzialności PZU SA oraz ustalenia okoliczności zdarzenia ubezpieczeniowego, jak również wysokości odszkodowania lub świadczenia.
4. W przypadku zgłoszenia z umowy ubezpieczenia roszczenia wyrażonego w walucie obcej PZU SA wypłaci odszkodowanie w złotych, według kursu średniego NBP obowiązującego w dniu wypłaty należnego odszkodowania lub świadczenia.
 5. Płatności w walucie obcej na rzecz zagranicznej osoby uprawnionej do odszkodowania dokonywane będą na wniosek Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego na wskazany przez niego rachunek bankowy.

Postępowanie w razie powołania rzeczoznawców

§ 26

1. Zarówno Ubezpieczony jak i PZU SA mogą powoływać rzeczoznawców w celu ustalenia przyczyny i wysokości szkody.
2. W razie rozbieżności w opiniach rzeczoznawców Ubezpieczony jak i PZU SA mogą powołać rzeczoznawcę opiniującego, który na podstawie przedłożonych do wglądu ekspertyz i własnej oceny stanu faktycznego – wydaje opinię.
3. Każdy z podmiotów, o których mowa w ust. 1 ponosi koszty rzeczoznawcy, którego powołał. Koszty trzeciego rzeczoznawcy (opiniującego) ponoszone są po połowie.

Roszczenia regresowe

§ 27

1. Z dniem wypłaty odszkodowania przez PZU SA roszczenia Ubezpieczonego przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę przechodzą z mocy prawa na PZU SA do wysokości zapłaconego odszkodowania. Jeżeli PZU SA pokrył tylko część szkody, Ubezpieczonemu przysługuje pierwszeństwo zaspokojenia pozostałej części roszczeń przed roszczeniem PZU SA.
2. Ubezpieczający lub Ubezpieczony obowiązany jest zabezpieczyć możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych wobec osób odpowiedzialnych za szkodę oraz udzielić PZU SA wszelkiej pomocy dostarczając informacji oraz innych dokumentów niezbędnych do skutecznego dochodzenia roszczeń regresowych. Jeżeli Ubezpieczony bez zgody PZU SA zrzekł się roszczenia przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę, PZU SA może odmówić odszkodowania lub je zmniejszyć. Jeżeli zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia zostanie ujawnione po wypłaceniu odszkodowania PZU SA może żądać od Ubezpieczonego zwrotu całości lub części wypłaconego odszkodowania.

Podwójne ubezpieczenie

§ 28

1. Jeżeli ten sam przedmiot ubezpieczenia w tym samym czasie jest ubezpieczony od tego samego ryzyka u dwóch lub więcej ubezpieczycieli na sumy, które łącznie przewyższają jego wartość ubezpieczeniową, Ubezpieczony nie może żądać świadczenia przenoszącego wysokość szkody. Między ubezpieczycielami każdy z nich odpowiada w takim stosunku, w jakim przyjęta przez niego suma ubezpieczenia pozostaje do łącznych sum wynikających z podwójnego lub wielokrotnego ubezpieczenia.

2. Jeżeli w którejkolwiek z umów ubezpieczenia, o jakich mowa w ust. 1, uzgodniono, że suma wypłacona przez ubezpieczyciela z tytułu ubezpieczenia może być wyższa od poniesionej szkody, zapłaty świadczenia w części przenoszącej wysokość szkody Ubezpieczony może żądać tylko od tego ubezpieczyciela. W takim przypadku dla określenia odpowiedzialności między ubezpieczycielami należy przyjąć, że suma ubezpieczenia równa jest wartości ubezpieczeniowej.

Postanowienia końcowe

§ 29

1. Ubezpieczającemu, Ubezpieczonemu i uprawnionemu z umowy ubezpieczenia przysługuje prawo do wniesienia pisemnej skargi lub zażalenia, dotyczących wykonywania przez PZU SA umowy ubezpieczenia. Adresatem skargi lub zażalenia oraz właściwym do ich rozpatrzenia jest jednostka organizacyjna nadzorująca jednostkę, której skarga lub zażalenie dotyczy. W przypadku skargi lub zażalenia dotyczących likwidacji szkód, jednostką właściwą do ich rozpatrzenia jest Regionalne Centrum Likwidacji

Szkód właściwe ze względu na miejsce likwidacji szkody. Skargę lub zażalenie składa się na piśmie za pośrednictwem jednostki, której działania skarga lub zażalenie dotyczy.

2. PZU SA udziela odpowiedzi na skargę lub zażalenie na piśmie w terminie 30 dni od dnia otrzymania skargi lub zażalenia.
3. Niezależnie od uprawnień, o których mowa w ust. 1, Ubezpieczającemu, Ubezpieczonemu i uprawnionemu przysługuje prawo wniesienia skargi do Rzecznika Ubezpieczonych.
4. Jeżeli w umowie ubezpieczenia uwzględnione zostały dodatkowe lub odmienne postanowienia umowne, mają one pierwszeństwo przed postanowieniami o.w.u.
5. Powództwo o roszczenia wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć albo według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby Ubezpieczającego, Ubezpiezonego, uposażonego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia.
6. W sprawach nie uregulowanych w o.w.u. mają zastosowanie odpowiednie przepisy kodeksu cywilnego oraz inne stosowne przepisy prawa polskiego.
7. Niniejsze o.w.u. mają zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych od dnia 1 sierpnia 2012 r.